

ТС је упутила допис свим посланичким групама са позивом да се посебан закон за инфраструктурне пројекте повуче из процедуре или да се из њега бришу одредбе супротне Закону о јавним набавкама и Закону о јавно-приватном партнерству

„Посебан закон“ изузима највредније јавне набавке

Закон о посебним поступцима ради реализације пројеката изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију, чији се предлог налази пред народним посланицима још једа је у низу аката који можда имају за циљ, а свакако имају за последицу подривање система јавних набавки. Иако је на предлог исте Владе, пре мање од месец дана, усвојен нови Закон о јавним набавкама, у циљу усклађивања са правилима Европске уније, сада се доноси акт на основу којег ће пројекти вредни неколико милијарди евра бити уговорани по другачијој процедури.

И овај закон, као и његови претходници, попут оног који је донет у вези са пројектом „Београд на води“ и који је послужио као узор у неколико каснијих случајева, следе наопаку логику – ако је нешто „од посебног значаја за Републику Србију“, онда ће се уговорати уз примену правила која у мањој мери обезбеђују заштиту јавног интереса (пре свега транспарентност и конкуренција).

Иако предлог закона доноси дефиницију „пројеката од посебног значаја“, суштински ће овај акт пре свега служити као покриће за одступање од општих правила у ситуацијама када је финансирање и извођење пројекта већ договорено или се очекује да ће бити договорено кроз споразуме са другим државама (нпр. изградња метро линија у Београду). То се признаје и у једном делу образложења предлога закона: „Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа? Могуће је, али би рок реализације, односно време почетка и завршетка ових пројеката био значајно продужен и у неким ситуацијама можда не би биле испуњене преузете обавезе из потписаних билатералних споразума.“

Стога, доношење овог акта може бити одговор на критике из ЕУ у вези са поглављем 5 преговора, да Србија превише често користи као изузетак од примене правила о јавним набавкама међудржавне споразуме. Након што овај „посебан закон“ буде усвојен, он ће послужити да се оно што је већ договорено са представницима других држава и њихових банака и фирми обавије у форму правног акта и некаквог поступка за одабир понуђача.

Закон ће се односити на пројекте изградње и реконструкције јавне линијске саобраћајне инфраструктуре (путна, железничка, водна и ваздушна), „од посебног значаја за Републику Србију,“ а који су то пројекти одређује Влада. И без посебне одлуке Владе као такви пројекти су одређени они који су вреднији од 50 милиона евра, а који ће се реализовати кроз неки облик јавно-приватног партнерства.

Члановима 32. до 36. је одређено да се неће примењивати правила о јавним набавкама које се односе на „план набавки, претходно обавештење, начин доказивања обавезних и додатних услова за учешће у поступку јавне набавке, рокове за подношење понуда и рокове за одлучивање Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки.“ Изузимање из обавезе да се ове набавке планирају као све друге смањиће могућност увида у процењену вредност набавке и начин како се до те процене дошло.

Скраћење рокова за достављање понуда, утицаће на смањење конкуренције, а могућност да наручилац закључи уговор иако је уложен захтев за заштиту права изложиће правна средства ризику од штете. Посебан закон такође ослобађа наручиоца од обавезе да од Управе за јавне набавке затражи мишљење о томе да ли постоје ваљани разлози за примену преговарачког, уместо отвореног поступка.

Поред свега тога, изричито се наводи да када постоје међународни споразуми, онда ће се примењивати правила која су дефинисана тим споразумима.

До највећих нарушавања система довешће примена чланова 37. до 48. овог акта. Наиме, ту се наводи да „нарочито у случају хитности и угрожености реализације пројекта“ (значи, може и у другим ситуацијама, а угроженост је наведена само примера ради), ако је урађена претходна студија оправданости са генералним пројектом, Влада може донети одлуку да се за пројекат или поједине фазе и активности пројекта не уопште не примењују правила јавних набавки већ „посебан поступак за избор стратешког партнера у циљу реализације пројекта од посебног значаја за Републику Србију“.

Очигледна је намера да се такви посебни поступци „скроје по мери“ унапред одабраног стратешког партнера. Наиме, изричито се предвиђа, у члану 39. став 3, да ће Влада доносити уредбу са правилима за начин избора „стратешког партнера“ за сваки пројекат појединачно!

Имајући све то у виду, једино би било исправно да се овај закон повуче из процедуре или да из њега бришу чланови 32. до 48, и да се на изградњу инфраструктурних пројеката примењују општи Закон о јавним набавкама и Закон о јавно-приватним партнерствима и концесијама. Такође подсећамо на потребу да се Закон о јавно-приватним партнерствима битно унапреди, јер се у пракси показало да садашњи не обезбеђује ни елементарну транспарентност (објављивање уговора).

Када је реч о другим одредбама овог посебног закона, које се односе на експропријацију и друга питања, и њих би требало решавати на системски начин, то јест кроз евентуалну промену и допуну прописа који се односе на те области, а не кроз стварање посебних правила само за једну врсту објеката од јавне намене.

Транспарентност Србија

Београд, 28.1.2020.